

Розділ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

УДК 338.22(477):65.0128

С.І. Лекарь

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ

На основі теоретичного узагальнення існуючих підходів до розуміння сутності поняття «економічна безпека держави» уточнено її сутність та зміст, визначено взаємозв'язок її структурних елементів як базису досягнення нової якості економічного зростання.

Ключові слова: економічна безпека, національна економіка, термінологічний базис.

Постановка проблеми. Проголошення та реалізація Україною стратегії європейської інтеграції як головного пріоритету зовнішньої та внутрішньої політики на коротко- та довгострокову перспективу обумовлює необхідність забезпечення національної безпеки як комплексу заходів щодо захисту національних інтересів і гарантування безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності, чіткої визначеності держави у стратегічних пріоритетах та цілях, які мають відповідати викликам і загрозам сьогодення, її інтеграції у сучасні системи міжнародної і регіональної безпеки.

Одним з пріоритетів національних інтересів є створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення, що визначає важливу роль економічної безпеки як складової цілісної системи національної безпеки України. За цих обставин актуальним питанням є розробка методологічних положень забезпечення економічної безпеки країни, вихідним базисом яких є визначення сутності та змісту категоріального апарату.

Стан дослідження. Дослідженню проблематики забезпечення економічної безпеки на всіх рівнях управління економікою держави

присвячені роботи таких провідних закордонних та вітчизняних вчених, як: Л. Абалкін, В. Абрамов, Ю. Алтухов, В. Андрійчук, Г. Андрошук, О. Барановський, І. Бінько, В. Богомолов, А. Блінов, З. Варналій, Г. Вєчканов, О. Власюк, В. Воротін, А. Гальчинський, В. Гєєць, Т. Гладченко, О. Гончаренко, А. Горбунов, А. Драга, В. Духов, М. Єрмошенко, А. Захаров, А. Качинський, В. Кириленко, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Кириченко, Т. Ковальчук, А. Козаченко, М. Козоріз, Б. Кравченко, П. Крайнев, С. Лаптев, Д. Ляпін, І. Мазур, О. Маліновська, В. Мунтіян, Є. Олейніков, В. Ортинський, Г. Пастернак-Таранушенко, П. Пригунов, Н. Реверчук, В. Сєнчагов, В. Сідак, А. Сухоруков, Т. Хайлова, В. Шлемко, І. Шульга та ін. Але незважаючи на вагомий внесок зазначених вчених у розвиток теорії економічної безпеки суб'єктів економічної діяльності, до сьогодні в сучасній економічній літературі відсутній однозначний підхід до визначення сутності економічної безпеки держави, класифікації її видів та переліку складових цієї економічної категорії. Виходячи з цього, з метою розробки ефективних заходів у системі забезпечення економічної безпеки держави як основи формування національної безпеки країни виникає об'єктивна необхідність в актуалізації зазначених аспектів досліджуваної проблематики.

Постановка проблеми. Метою даного дослідження є визначення фундаментальних теоретичних положень економічної безпеки України та ідентифікації її об'єктів та критеріїв у глобальних викликах сучасності.

Виклад основних положень. Перехід національної економіки до ринкового типу обумовив необхідність формування прозорого та стабільного економіко-правового поля як фундаментального базису соціально-економічного зростання та створення надійної системи забезпечення економічної безпеки держави.

Для розуміння сутності поняття «економічна безпека» насамперед необхідно розглянути сутність поняття «безпека» та «національна безпека».

У найзагальнішому розумінні безпеку визначають як стан захищеності від будь-чого. Саме поняття «безпека» походить від латинського слова «*securitas*», що перекладається як «без турботи, страху». В Оксфордському тлумачному словнику безпеку інтерпретують як:

- «1) свобода чи захист від небезпеки чи тривоги;
- 2) заходи, вжиті для гарантування безпеки країни, особи, цінності» [1].

Поняття «безпека» може застосовуватись як до найбільш загальних речей, так і конкретних ситуацій, пов'язаних з особистістю,

суспільством, державою. Система безпеки охоплює такі основні елементи: наукову теорію (філософію), доктрину (концепцію), політику, стратегію і тактику забезпечення безпеки; сукупність міжнародних, державних і громадських (недержавних) інститутів та організацій, які забезпечують безпеку особи, суспільства, держави; засоби, способи і методи забезпечення безпеки [37].

Поняття «національна безпека» вперше було введено в американський політичний лексикон президентом Т. Рузвельтом у 1904 році, і вже в 1947 році у США був прийнятий Закон «Про національну безпеку», відповідно до якого була створена Рада національної безпеки. У ньому зазначалось, що «функція Ради – дорадча і полягає в координації внутрішньої, зовнішньої і військової політики, що відносяться до національної безпеки» [2].

Національна безпека містить сукупність превентивних заходів економічного, технологічного, військово-політичного, правоохоронного, дипломатичного та іншого характеру, що розроблені стосовно тих чи тих загроз, як з урахуванням поточного часу, так і в розрахунку на перспективу [22].

Оскільки економіка являє собою одну з життєво важливих сторін діяльності суспільства, то поняття національної безпеки обов'язково включає в себе надійний захист економіки на випадок можливих зовнішніх чи внутрішніх загроз. За цих обставин в економіці поняття «безпеки» розглядається в контексті захисту економічних інтересів держави від негативних наслідків глобалізаційних процесів, фінансових криз, природних катастроф тощо.

Розглядаючи економіку як динамічну систему, що розвивається за рахунок власних механізмів, поняття економічної безпеки можна визначити як адекватне поняттю стійкості і стабільності процесу суспільно-економічного розвитку.

Стійкість і безпека – найважливіші характеристики будь-якої системи, зокрема й економічної, вони вимагають серйозної уваги з боку органів управління будь-якого рівня, особливо в періоди трансформацій у системі [32].

Сутність поняття «економічна безпека» є відносно новим напрямом для вітчизняної науки. Так, у 70-х роках минулого століття під поняттям «економічна безпека» почали розуміти найважливіші складові національної безпеки, і досить швидко цей термін набув широкого поширення в економічно розвинутих капіталістичних країнах. У міжнародній практиці поняття «економічна безпека» з'явилося у 80-ті роки, а утвердилося і стало загальноновизнаним з прийняттям 40-ою сесією ГА ООН (1985 р.) резолюції «Міжнародна економічна безпека».

Це стало поштовхом для появи нової науки про економічну безпеку, яка отримала назву «екосестейт» (economic security of state) і вважається наймолодшою серед наук про державу [25].

В Україні активне вивчення проблематики економічної безпеки та її складових розпочалося лише після набуття статусу суверенної держави у 1991р. Важливі аспекти забезпечення економічної безпеки держави як основи її національної безпеки закріплені у Стратегічній програмі ООН «Цілі тисячоріччя», Законі України «Про основи національної безпеки України» [30] від 19.06.2003 р., Постанові «Про концепцію (основи державної політики) національної безпеки України» [29], схваленій Верховною Радою України 16.01.1997 р., Стратегії національної безпеки України [31], Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» [27] від 01.07.2010 р., «Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України» [28], затвердженій Міністерством економіки України 02.03.2007 р.

У Концепції економічної безпеки, затвердженій Кабінетом Міністрів України у серпні 1996 р., економічна безпека розуміється як «стан економіки, суспільства та інститутів державної влади, при якому забезпечується реалізація та гарантований захист національних економічних інтересів, прогресивний соціально-економічний розвиток України, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих внутрішніх та зовнішніх процесів» [17].

У Концепції (основі державної політики) національної безпеки України економічну безпеку визначено як такий стан національної економіки і кредитно-фінансової системи, який дає можливість: гарантувати економічний розвиток держави на підставі досягнень науково-технічного прогресу; забезпечувати стійке функціонування своєї кредитно-грошової системи і задоволення потреб суспільства за несприятливих внутрішніх і зовнішніх умов [29].

Як пріоритети національних інтересів у сфері економіки визначено створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення; прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв; подолання «тінізації» економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення впливу капіталів за кордон, зменшення позабанківського обігу грошової маси; здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень та ін. [30].

Узагальнення існуючих підходів до визначення сутності та змісту поняття «економічна безпека» (табл. 1) дозволили виокремити три підходи до її розуміння, які засновані на важливих параметрах економічної безпеки:

перший визначає економічну безпеку як стан захищеності національних економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [5; 13; 16; 22; 28; 35];

другий – як можливість (здатність) прогресивного економічного та соціального розвитку (постійного зростання рівня життя і добробуту населення) [3; 25];

третій – базується на ототожненні економічної безпеки з економічним суверенітетом як правом уповноважених народом органів проводити незалежну соціально-економічну політику та зовнішньоекономічну діяльність в інтересах усього населення [20; 23; 24].

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека»

Автор	Визначення
Абалкін Л. [3]	Сукупність умов і чинників, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та сталість, здатність до постійного оновлення і самовдосконалення
Белов О. [6]	Стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особи, суспільства, держави
Гордієнко С. [13]	Надійна захищеність національно-державних інтересів у сфері економіки від реальних і потенційних внутрішніх, а також зовнішніх загроз, і в першу чергу – прямих та опосередкованих економічних збитків. Стан економічної безпеки оцінюється системою параметрів, які визначають сприятливі умови функціонування економічної системи
Губський Б. [16]	Спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, здійснювати поступальний розвиток економіки з метою підтримання стабільності суспільства і достатнього оборонного потенціалу за будь-яких умов і варіантів розвитку подій

Єрмошенко М. [20]	Спроможність держави самостійно виробляти і здійснювати власну економічну політику, а також визначати і реалізовувати власні національні інтереси тощо
Користін О. [22]	Система забезпечення стійкості національної економіки, що зберігає свою цілісність і здатність до саморозвитку, незважаючи на несприятливі зовнішні і внутрішні загрози
Мишина І. [23]	Економічні відносини, горизонтальні і вертикальні, між державою, регіонами, підприємствами й окремими індивідами з приводу досягнення такого рівня розвитку економіки, при якому здійснюється ефективне задоволення потреб і гарантований захист інтересів усіх суб'єктів економіки, навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів
Молчанова А., Тахтарова Ю. [24]	Стан національної економіки, що забезпечує задоволення життєво важливих потреб країни в матеріальних благах не залежно від виникнення в світовій економічній системі чи всередині країни форс-мажорних обставин соціально-політичного, економічного та екологічного характеру
Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [28]	Стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави
Пастернак-Таранушенко Г. [25]	Стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та зростання добробуту її мешканців
Шлемко В., Бінько І. [35]	Такий стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави

Отже, в умовах зростання зовнішніх і внутрішніх загроз економічна безпека держави виступає дієвим інструментом виокремлення та захисту національних цінностей на різних рівнях національної економіки.

Будучи інструментом економічної політики, економічна безпека пропонує систему критеріїв і показників оцінки стану економічної системи (граничнодопустимих значень економічних показників, за межами яких економіка втрачає здатність до динамічного прогресивного саморозвитку). З іншого боку, економічна безпека є метою економічної політики, оскільки саме економічний добробут створює передумови для гармонійного розвитку економічної системи, який визначає умови економічного зростання [34]

Систематизація економічної літератури, присвяченої проблематиці забезпечення економічної безпеки суб'єктів економічної діяльності, дозволяє говорити про істотну відмінність трактовок поняття «економічної безпеки» в залежності від суб'єктів (рівнів ієрархії управління економікою), стосовно яких використовується дана економічна категорія.

Суб'єктами економічної безпеки вчені визначають особистість, суспільство, суб'єкт господарювання, регіон, галузь (сектор економіки) та державу [7; 9], але слід погодитись з думкою О. Беляєва, який зазначає, що «державна – основний суб'єкт економічної безпеки» [7].

Саме тому в рамках комплексного дослідження термінологічно-го базису поняття «економічна безпека держави» доцільно розглянути існуючі погляди вчених на його сутність на рівні її структурних елементів (табл. 2).

Таблиця 2

**Підходи до визначення сутності поняття
«економічної безпеки» залежно від її суб'єктів**

№ з/п	Суб'єкт економічної безпеки	Трактовка сутності економічної безпеки вченими
1.	Особистість	Стан життєдіяльності людини, за якого забезпечуються правовий та економічний захист його життєвих інтересів, дотримання конституційних прав та обов'язків. Найбільш серйозними видами економічних загроз особистості є порушення прав споживача, не виплата пенсій і заробітної плати, безробіття, неоправне знецінення заощаджень, рекет, шахрайство тощо. Економічна безпека особистості багато в чому визначається станом національної економіки [22]

Продовження таблиці 2

2.	Суспільство	Економічні відносини, горизонтальні й вертикальні, між державою, регіонами, підприємствами й окремими індивідами з приводу досягнення такого рівня розвитку економіки, при якому здійснюється ефективне задоволення потреб і гарантований захист інтересів усіх суб'єктів економіки, навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів [23]
3.	Суб'єкт господарювання	<p>Стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних і потенційних джерел небезпеки або економічних загроз [33]</p> <p>Рівень захищеності і безпечності ведення підприємством новаторської господарської діяльності на відповідному ринку, пов'язаної із залученням ресурсів, ризиком, є закономірним та має на меті систематичне отримання прибутку [9]</p> <p>Стан найбільш ефективного використання його ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування як у теперішній час, так і в майбутньому. Важливими умовами та елементами у забезпеченні нормального функціонування підприємства є: оцінювання та управління економічними ризиками, загальний стан економіки [22]</p>
4.	Регіон	Здатність регіональної влади забезпечити конкурентоздатність, стабільність, стійкість, поступальність розвитку економіки території, органічно інтегрованої в економіку країни як відносно самостійної структури. В основі економічної безпеки регіону як категорії відображаються регіональні інтереси (забезпечення і підтримка гідного рівня життя населення, раціональне використання наявного економічного потенціалу, реалізація незалежної соціально-економічної політики регіону, збалансованість та інтегрованість у фінансову систему країни) та необхідність їхнього захисту від різноманітних внутрішніх (що виникають у межах регіону) і зовнішніх (з боку проведеної економічної політики держави, адміністрацій інших регіонів, іноземних держав) загроз при дотриманні балансу із загальнонаціональними інтересами [22]

Продовження таблиці 2

		Такий стан економічного розвитку регіону, що характеризується найбільш повним та раціональним використанням його економічного потенціалу, здатністю до самовідтворення, захищеністю від дії дестабілізуючих чинників, міцністю взаємозв'язків між елементами регіональної системи, що сприяє задоволенню економічних і соціальних інтересів населення регіону в ключі загальнодержавних інтересів [8]
5.	Галузь (сектор економіки)	Стан захищеності галузі від зовнішніх та внутрішніх загроз, що спроможний забезпечити її сталий розвиток та можливість поступового зростання [14]
6.	Держава	Стан, в якому народ може суверенно, без втручання і тиску ззовні визначати шляхи і форми свого економічного розвитку [26]
		Стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз та здатний задовольнити потреби особи, суспільства, держави [28]
		Рівень розвитку економіки та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист національних інтересів, соціально орієнтований розвиток країни загалом, належний оборонний потенціал навіть за найбільш несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів [36]
		Рівень сформованості спеціально створених у країні правових норм, законодавчих та виконавчих органів, а також засобів, методів та напрямів, які забезпечують надійний захист національних інтересів [10]
		Сукупність умов та факторів, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та стійкість, здатність до постійного оновлення і удосконалення; захищеність економічних, політичних, екологічних, правових та інших потреб суспільства і його громадян; забезпечення передумов для виживання в умовах кризи та майбутнього розвитку; захист життєво важливих інтересів країни та її території, зважаючи на ресурсний потенціал, збалансованість та динаміку розвитку; створення внутрішнього імунітету та зовнішньої захищеності від дестабілізаційних впливів; конкурентоспроможність країни на світових ринках, об'єктів і територій на внутрішньому ринку та стійкості фінансового становища; забезпечення належних умов життя та стійкого розвитку особистості, збереження екології [4]

Продовження таблиці 2

	<p>Стан держави, за якого вона стабільно гарантує можливість створення умов для плідного життя населення, розвитку економіки в майбутньому та в зростанні добробуту її мешканців [25]</p>
	<p>Головна складова національної безпеки, яка визначає спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, здійснювати поступальний розвиток економіки з метою підтримання стабільності суспільства і достатнього оборонного потенціалу за будь-яких умов і варіантів розвитку подій [19]</p>
	<p>Наявність в державі достатніх можливостей для забезпечення репродукції виробничого потенціалу в промисловості, сільському господарстві та в усіх сферах докладання соціально корисної праці, а також для забезпечення стабільності суспільного ладу, суверенності держави [20]</p>
	<p>Стан держави, за яким вона забезпечена можливістю створення, розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку в майбутньому та в зростанні добробуту її мешканців [12]</p>
	<p>Складна багатофакторна категорія, яка дозволяє зберігати стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення для задоволення потреб громадян, суспільства і держави на визначеному рівні [11]</p>
	<p>Захищеність всіх рівнів економіки країни від небезпечних дій, які можуть бути як наслідком свідомого впливу будь-якого чинника, так і стихійним напливом ринкових сил [18]</p>
	<p>Визначає спроможність держави забезпечувати захист національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, здійснювати поступальний розвиток економіки з метою підтримання стабільності суспільства і достатнього оборонного потенціалу за будь-яких умов і варіантів розвитку подій [21]</p>
	<p>Стан, за якого внутрішні і зовнішні умови забезпечують можливість економічного прогресу країни, суверенного, без втручання і тиску ззовні визначення шляхів і форм соціально-економічного розвитку в інтересах добробуту народу</p>

Аналіз наведених у табл. 2 підходів до розуміння сутності поняття «економічна безпека держави» дозволяють зробити висновок, що економічна безпека держави впливає на всі структурні елементи, визначаючи економічну безпеку регіонів, галузей економіки, суб'єктів господарювання, суспільства та окремих індивідуумів. В той же час економічна безпека держави акумулює у собі ризики, накопичені на всіх рівнях економіки, що дозволяє зробити висновок про існування взаємозалежного зв'язку між структурними елементами та економічною безпекою держави в цілому.

За цих обставин можна стверджувати, що економічна безпека впливає на весь комплекс економічних відносин, а саме виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ. З іншого боку, як базис національної економічної системи економічна безпека є найважливішою умовою, що визначає характер розвитку всього комплексу економічних відносин.

Взаємозв'язок процесів, складових економічних відносин передбачає комплексний підхід до їх регулювання, що обумовлює взаємозв'язок напрямів економічної політики. Крім того, для досягнення високого рівня економічної безпеки держава має проводити роботу із забезпечення стабільності всіх основних її сфер реалізації: фінансової, ресурсної, воєнно-економічної, зовнішньоекономічної, технологічної, інформаційної та екологічної безпеки, а також соціальних та трудових аспектів та передбачати розбудову ринкових регуляторів економіки.

Висновки. На фоні турбулентності міжнародних фінансових і торгових ринків, яка підвищила внутрішні ризики в Україні, що накопичені протягом останніх років, традиційний підхід до забезпечення безпеки держави, сфокусований на національних інтересах та політичному суверенітеті, зазнає суттєвої трансформації.

Вивчення наукових досліджень проблем економічної безпеки дає підстави зробити висновок, що під економічною безпекою, як правило, розуміється надійна захищеність національних інтересів у сфері економіки від реальних і потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз, і в першу чергу, – від прямих та опосередкованих економічних збитків. Це дозволяє визначити економічну безпеку держави як стан захищеності цінностей та інтересів держави від загроз та небезпек, створення можливостей для розширеного самовідтворення для задоволення потреб суспільства і держави на всіх рівнях економіки в умовах глобалізації світових фінансових та торгових ринків.

Економічна безпека може бути досягнута тільки тоді, коли рівень залежності країни від домінуючої економіки (або домінуючої

в економічному, військовому чи політичному відношенні групи країн), а також ступінь загострення внутрішньої політичної, соціально-економічної і екологічної ситуації не перевищує межі, що погрожує втратою національного суверенітету та значним послабленням економічної могутності, суттєвим зниженням рівня і якості життя нації або відкиданням досягнення глобальних стратегічних цілей країни [15]. Крім того економічна безпека України визначає напрями та характер розвитку всього комплексу економічних перетворень у країні, забезпечуючи прогресивну економічну динаміку та зростання добробуту населення. Забезпечення захисту економічних інтересів країни можливе лише за умови консолідації зусиль влади, суб'єктів господарювання та суспільства.

-
1. Oxford Advanced Learner's Dictionary. – Oxford, 1995. – P. 1062.
  2. United States Code. 1988. Ed. Vol. 19. Title 48 to 50. – Washington, DC. 1989. – P. 1045.
  3. Абалкин Л. И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. И. Абалкин // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 4–13.
  4. Актуальные проблемы устойчивого развития: кол. моногр. / В. А. Акимов, Е. В. Бридун, М. Ю. Ватагин и др. ; под общ. ред. И. В. Недина, Е. И. Сухина. – К. : Знання України, 2003. – С. 26 – 29.
  5. Енциклопедія банківської справи України / за ред. В. С. Стельмаха. – К. : Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.
  6. Белов О. Ф. Економічна безпека України: пріоритети та механізми забезпечення / О. Ф. Белов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/book/belov/6.html.
  7. Беляев О. О. Економічна політика: навч. посібник / О. О. Беляев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/17910211/ekonomika/ekonomichna_politika_garantuvannya_ekonomichnoyi_bezpeki.
  8. Вавдіюк Н. С. Діагностика забезпечення економічної безпеки держави на регіональному рівні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.10.01 / Н. С. Вавдіюк. – Ін-т регіон. дослідж., 2005. – 20 с.
  9. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізм зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 384 с.
  10. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность : учебник / Г. С. Вечканов. – СПб. : Питер, 2007. – С. 31 – 32.
  11. Вільна енциклопедія – Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Економічна_безпека.
  12. Геєць В. М. Макроекономічні аспекти розвитку послуг оборони / В. М. Геєць, В. В. Дем'яненко // Стратегічна панорама. – 2002. – № 4. – С. 111–121.

13. Гордієнко С. Г. Забезпечення економічної безпеки України Службою безпеки // Економічні злочини: попередження і боротьба з ними. – К., 2001. – С. 121.

14. Горошкова Л. А. Аналіз структури економічної безпеки металургійної галузі України / Л. А. Горошкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2012_18_1/Goroshkova.pdf.

15. Градов А. П. Экономическая безопасность страны. Принципы анализа состояния и противодействия угрозам / А. П. Градов, И. В. Ильин // Экономическая наука современной России. – 2005. – № 3(30). – С. 88–101.

16. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан та стратегія забезпечення / Б.В. Губський. – К.: ДП «Укрархбудінформ», 2001. – 122 с.

17. Данільян О. Г. Національна безпека України: Структура та напрямки реалізації: навч. посібник / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. – Харків: Фоліо, 2002. – 284 с.

18. Дарнопих Г. Ю. Економічна безпека держави в умовах трансформаційної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Г. Ю. Дарнопих ; Харк. держ. ун-т. – Х., 1999. – 21 с.

19. Джумурат О. В. Забезпечення економічної безпеки держави шляхом застосування аналізу зовнішньоекономічних ризиків. Східна митниця (Державна митна служба України) / О. В. Джумурат. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58183.doc.htm.

20. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – С. 26.

21. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2003. – С. 53 – 87.

22. Користін О.Є. Економічна безпека : навч. посібник / О.Є. Користін, О.І. Барановський, Л.В. Герасименко. – К. : КНУВС. – 2010. – 368 с.

23. Мішина І. Г. Проблема формування теоретичних основ економічної безпеки суспільства / І. Г. Мішина // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. пр.; голов. ред. О.О. Шубін. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2004.– Вип. 16. – Т. 1. – 352 с.

24. Молчанова А.Ю. Економічна безпека країни в умовах глобалізації / А.Ю. Молчанова, Ю.О. Тахтарова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_NiIN_2007/Economics/22951.doc.htm.

25. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статистику процесу забезпечення / Г. А. Пастернак-Таранушенко; за ред. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с.

26. Політологічний енциклопедичний словник : навч. посібник для студентів вузів. – К. : Генеза, 1997. – 400 с.

27. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – С. 527.

28. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. /

Правові системи НАУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>.

29. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України від 16 січ. 1997 р. № 3/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №10. – С. 85.

30. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Голос України. – 2003. – № 134. – 22 липня.

31. Про стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 12 лют. 2007 р. № 2105/2007 // Уряд, кур'єр. – 2007. – № 2/43. – 7 березня.

32. Трескунов О.Б. Теоретичні аспекти фінансової безпеки промислових підприємств / О. Б. Трескунов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2012/iem/bekuzarov/library/article3.htm>

33. Худолій Л. М. Складові економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності / Л. М. Худолій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=455>.

34. Чечель О. М. Економічна безпека в контексті державної економічної політики України / О. М. Чечель. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu/2010_1/doc/3/10.pdf.

35. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД. – 1997. – 144 с.

36. Экономическая безопасность России : общ. курс : учебник / под ред. В. К. Сенчагова. 2-е изд. – М. : Дело, 2005. – С. 72.

37. Юридична енциклопедія : в 6 т. / під ред. Ю. С. Шемученко. – К. : Наукова думка, 1998. – Т. 1. – С. 207.

Лекарь С.И. Экономическая безопасность Украины: понятие и сущность терминологии.

На основе теоретического обобщения существующих подходов к пониманию сущности понятия «экономическая безопасность государства» уточнена ее сущность и содержание, определена взаимосвязь ее структурных элементов как базиса достижения нового качества экономического роста.

Ключевые слова: *экономическая безопасность, национальная экономика, терминологический базис.*

Lekar S.I. Economic security of Ukraine: the concept and nature of terminology.

Due to the theoretical generalization of existing approaches to understanding the concept of "national economic security" the article specifies its essence and content, and determines the correlation of its structural elements as a basis to achieve a new quality of economic growth is determined.

Key words: *economic security, national economy, terminological basis.*